

REDKOLĒGIJA: Valija Berkina – Jēkabpils, Jānis Elksnis – Latgales Kultūras centra izdevniecība, Pēteris Gleizdāns – Rēzekne, Jānis Kokins – Daugavpils, Anita Petkune – Krāslava, Antons Rancāns – Preiļi, Antons Slišāns – Balvi, Viktors Trojanovskis – Ludza, Pēteris Zeile – Rīga, Jānis Žugovs – Rīga, ārzemju biroja vadītājs – Alberts Spogis Minsterē.

P. ZEILE

TITĀNISMS, PSEIDO-TITĀNISMS UN MĀKSLA

Pjers De Medici. Minobiste (Florence), Donatello, piemineklis Kondotjēram Gatale O. Mārtiņsona fotoreprodukcijas

Kļavu līdz ar pieredzējušiem Liepājas māksliniekiem T. Uldriķi, S. Tiņģeli, S. Stārastu 1945. gadā uzņem LPSR Mākslinieku Savienībā. Viņš tajā ir visjaunākais biedrs. 1949. g. lielajās tūrišanās (pēc otrās lielās latviešu izsūtīšanas 25. martā) I. Kļava tiek pazemināts par MS kandidātu, bet 1959. g. tiek izslēgts no MS biedriem. Viņa lūgumu, atjaunot MS biedra statusu, noraida. Uz to I. Kļava reagē, saderzinot vairākus simtus savu darbu, visas gleznas un skices. Viņš ilgus gadus strādā par zurnāla «Zvaigzne» māksliniecisko iekārtotāju, bet pie gleznošanas nekad vairs neatgriežas. No jaunības gaišo mākslas sapņu un ieceru laika saglabājies viens vienīgs nomēlējīgs, slikti glabāts audeklis. I. Kļavas gleznojums.

TITĀNISMS UN TĀ IZVĒRSTĀ PUSE.

Diktatori vienmēr uzdevušies par lielākajiem mākslas mecenātiem un savas valdonības laiku — par tās augstāko uzplaukumā vēsturē. Taču tieši viņu valdonības laikā iznīcinātās visvairāk mākslinieku un mākslas darbu. Viņi sevi domāja titānu esam un miljoniem lika noticēt, ka tādi arī ir. Taču vēsture visu noliek savā vietā — bijušie titāni vēršas pseidotitānos, noziedzniekos un kultūras grāvējos.

Taču neviņus rodas jautājums — kur meklējami sākumi pseidotitānismam, ar tā pavadoni — antihumanismu, tautu genocīdu, mākslas iznīcināšanu? Varbūt senajā Ēģiptē, kur viena titāna — faraona mūža mājas — piramīdas celtniecības laikā tuksnēša saulē un slāpēs gāja bojā simti tūkstoši cilvēku. Varbūt senajā Griekijā, kur kritušā varoņa spilgti teatralizēto paglabāšanu pavadīja radniecīgā ciltī vai kaimiņu poliši saņemto gūstekņu rituāla nogalināšana? Varbūt Romā, kur imperator un patriciešu iemīlotākās izrādes bija vergu, kā arī sagūstīto bararu asijainās cīņas citam ar citu un plēsīgajiem zvēriem?

Bet varbūt dižās Renesances laikā?

Pirmajā brīdī šāds jautājums šķiet tiri retorisks, pat nekorekts. Par hrestomātisku taču tiek uzskaitīta patiesība, ka Renesanse ir dižu mākslinieku, humānistu un jaunatklājēju laikmets. Laikmets, kas radīja titānu radošā kaismīgumā, domu spēkā, darbības vērienīgumā un nenogurdināmībā, jebkuru ierobežojumu noraidīšanā. Ja senie grieķi par titāniem saucu savu vissenāko dievu cilti, kas sačēlās pret Zevu, lai iekarotu debesis, tad Renesanse titānu vārdū deva izciliem māksliniekiem un domātājiem, pielīdzinot viņus zemes dieviem — radītājiem. Mūsu priekšstatošs šīs simboliskais jēdziens saistās ar Mikelandželo, Rafaelu, Džordžani, Leonardo da Vinči, Lorencu Vallu, Nikolaju Kuzieti, Danti, Džordano Bruno un citiem māksliniekiem, domātājiem, rakstniekiem. Visu vērtību centrā izvirzot skaistumu, mākslu, radošo personību, viņi sekmeja filozofijas, kosmogonijas, precizo zinātņu attīstību. Reizē gan mehāniskai, matemātiskai, cilvēka anatomijas izpētei, perspektīves un krāsu mācībai, filozofijai, lika kalpot dižai, pārcilvēciskai mākslai, kas pārdzīvojusi laikmetus un kļuvusi par nozīmīgu vispārcilvēcisku vērtību sastāvdālu.

Taču kā liecina Renesances pētnieki, kas šajā laikmetā iedzīlinājušies vispusīgi un detalizēti (F. Monje, J. Birkhardt, R. Zaičiks, A. Losevs u. c.) (5) šī laikmeta titānismam bija sava pretējā, jeb kā teic estētikas vēsturnieks A. Losevs — izvērstā puse. Lidzās ģenitalitāti, cildenai pašaizliedzībai, humānām sirsnīgām cilvēciskām attiecībām, kuras valdīja toreiz slavenajā Platona akadēmijā Florencē, Renesanse zimīgs arī tāds cilvēka tips, ko raksturo cietsirdiba, despotisms, mantkāre, galējs egoisms un amoralisms. Arī cita radīto vērtību iznīcināšana, graušana.

Tas arī ir spēcīgs individu, kas neierobežoti tiecas sevi apstiprināt un savas neapvaldāmās kaisības piepildīt. Visumā tas ir izglītītās mākslas pazīnējs un mecenāts, bet (vismaz raugoties no

mūsdienu viedokļa) vairāk grāvējs, nevis radītājs.

Bezgala daudzi fakti liecina par garīgo un laicīgo klanu, iestādījumu izvirtīgu un skandalozu dzīvi. Līdzās savai oficiālajai nodarbei baznīcas kalpi uztrūkst krogus, spēļu un publiskos namus. Klosteros notiek orgījas, tiek atrasti daudzi mūķēnu atstāti un nogalināti bērni. No Redžio pilsētas par izvirtīgu un skandalozu dzīvi tiek padziļi mūķi vispirms no franciskāņu, — pēc tam — dominikānu ordeņa. Pāvests Aleksandrs VI ar savu dēlu Cēzāra Bordžia savas nakts dzīres rīko ar 50 kurtizānēm. Vairākiem augstiem garīgiem un laicīgiem augstmaņiem bija desmitiem ārlaulības bērnu (kardinālam Nikolo d'Este — ap 300). Pāvests Aleksandram VI viņa kardināla statusa laikā bija četri nelikumīgi bērni no romietes Vanoci, bet gadu pirms pāvesta troja ieņemšanas 60 gadu vecumā viņš uzsāka kopdzīvi ar septiņpadsmitgadīgo Džūliju Farnēzi, kurai no viņa piedzima meita Laura. Taču ar to viņa dekās neizbeidzās. Ar līdzīgam dekām un ārlaulības bērniem bija slaveni vairāki citi pāvesti, to skaitā mākslu atbalstītāji Pijs II., Pāvils III. u. c.

Pāvests Klements VII pats bija Džānīlo Mediči ārlaulības dēls. Vairāki kardināli uzturēja sakarus ar slaveno kurtizāni Impēriju, kuru Rafaels attēlojis savā glezna «Parnass» (atrodas Vatikāna muzejā). (6).

Renesances laikā plašu izplatību ieguva pornogrāfiskā literatūra un glezniecība, īpaši izplatīta bija Panormitas grāmata «Hermasfrodis», kas tika veltīta slavenajam Kozimo Mediči.

Romā 1490. gadā bija oficiāli reģistrētas 6800 prostitūtās, bet Venēcijā 1509.—11. tūkstoši. Līdz mūsu dienām saglabājies vairāki traktāti un dialogi, kas veltīti šai nodarbei, kā arī pašu kurtizānu memuāri. Daži pāvesti, piemēram, Pijs V (1566.—1572.) centās pret to ciņties, taču nesekmīgi.

Turpinājums sekos.

jas traktējumam. Eksotiskūs un elitarūs zeimējumus skotūt atminā ataust E. Vorholā breidynōjums: «„...lai tu vīnārī zynōtu, kaida ir tova vērteiba un moldeigi nadūmōtu, ka tovs „produkts“ esī tu pats, tova slava un tova aura». Pafisi, J. Laičāna namireigō, ažurō lineja raizem ir apcerēja, raizējot izstori un absorbējot gaismu, bet veidoj izjustu, caurspeideigu, dzīvu originalzeimējuma izteiksmi.

Pedagogiskais, popularais teicīns ar sovu dzeivynūšu spāku — naizlūķu linejās, bet formas — ekscentriskajam zeimātājam it seicē vīsā rāzeigājā kolekcēja «Via est vīta» («Ceļš ir dzeive»), kura eksponēta koledžas pirmo stāva rekrīcejā. J. Laičāna studēju pūsma zeimējūmā ir autora izjūtē gaisītume, pilsūna pozīcīe, gaume un naizleiktōs rodūs ūšušas situācēs apgyvē, zibineiga rūkas reakcējā linejās topsons mīrkli ar folkpīsytumu, improviācējām un analitiski filozofiski merenei, goreiga skaidreiba attīksmē pret eistīneibas atspūgūjumu.

LPI JUBILEJA

Sākums 1. lpp.

LPI vōc ari senejōs fotografes par nūtykumim un cylvākim Latgolā, viņu nu pyrmajom kolekcējot ir 28 attāly par vysom Latgolas skūlom 1938. godā — skūlētāju un skūlānu kolektīvi. Ir fotoattāly nu personiskajim arhīvam. Sōcem vōkt ari rūkroku fondu — sovus manuskrīptus nūdavuši Jōns Cybulskis, Jōns Skirmantis, Vladislavs Barkans un cyti.

Ziņas par Latgolu un LPI asam isnāguši ari INTERNET sistēmai.

Nōkānajūs godus LPI plāno turpīnot atsevišķu Latgolas rajonu zynōtnisku izpēti, vōkt video un audio materialus par nūvodu, papydynōt biblioteku un arhīvu. Padūmā ari Latgolas tautas mōkslus izstōdes organizēšona 1997. godā. Izveidōts un dorbojās «Jura gūdolgas» fonds, kurs apbolvoj studentus par lobōkajim zynōtniskajim dorbiem par Latgolu — pīrmō gūdolgs Ls 50 apjūmā sajēme DPU absolvente Inga Pettere par «Daugavas lobī krosta krucifiksi».

Pošlaik LPI apvīnoj 85 zynōtnikus, kulturas darbinikus, muzeju leidzstrōdnikus. Institūts nu dybynōšonas sōkuma ir sabidriska organizācija, kurā nav nīvina šata darbinika, nāelus finansialus leidzēkļus konkretu programu izpīldei sajam nu tai sauktos «Latgolas programas», kas sastoda par Ls 2000 godā. Šūgod ar Sacīmas Latgolas deputatu atbolstu LPI leidzēkļus sajēme tikai skūlas mōceibu programu izdūšonai. Bet dīnas gaismu vēl gaida «Acta Latgalica» 10. sējums, vairākas zynōtniskas un kulturvēsturiskas monografijas, pētējumi, kuri napīcišami studentim, skūlētājiem, vysim interesentim. Ōrzemu zynōtniki, kuri visojušis Daugavpīļu Pedagogiskajā universitatē, beja pateikami pīrsteigtī par šaida regionāla instituta funkcionēšonu, saskotūt paraleles ar leidzīgim sovīs zemēs. Dīmžāls, myusu pošu zemē, izjamūt pētnikus, sabidreibu tās mox interesēj. Voi vysam jōnuteik tikai centrā, voi ja kāids pēteitū Vydzemi; Kūrzemi voi Zemgali un īsnāgtu rezultatus, vajdcībai tās nabytu paleigs tautsaimniecību, socialū un cytu jautājumu rysynōšonā? Latgola beja un byus īpašs Latvējas regions, kurs nūtēice un tagad nūsoka tōs vēsturiskū un geografiskū atteisteibū, bet, kamer vajdeiba tās nasaprass, vazušs stōvēs uz vītas un latvyskums austrumū byus apdraudāts.

1996. goda 6.—7. decembri Daugavpīli nūtyka LPI V zynōtniskā konference, vinlaiceigi institūts atsaskaitēja ari par pīcu godu darbeibū, bīdrū kūpsapūļce, jaunas vajdes vēlēsonas. Kai vīnārī meili lyugti beja pašvajdeibū vadeitōji, vajdeibas pīrstōvī un vysi iinteresāti. Konferēces devīze tei poša: «Latgolas pagōtne, tagadne, nōkūtne».

Trešo reizi no iznīcības cēlies atbrīvošanas piemineklis Rēzeknē

A. Lebeda foto

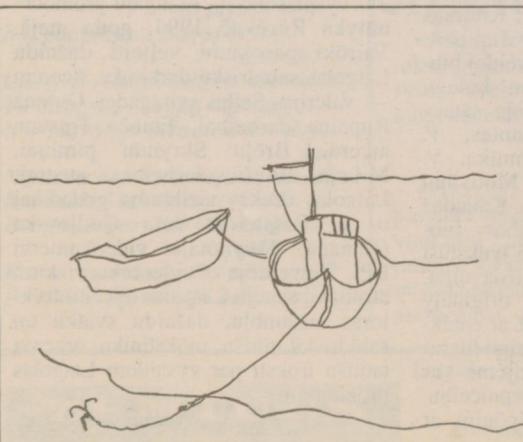
3. turpinājums

Ilmārs Kļava. 1940./41. gadā mācījies Liepājas mākslas skolā. Daudz darījis, lai pašmācības ceļā un ar redzamu mākslinieku atbalstu nemītīgi pilnveidotu savas spējas. Paralēli visu laiku strādājis, jo ģimene agri palikusi bez tēva, bija jābalsta māte, māsa un mazais brālis Gunārs, kas vēlāk beidza Mākslas Akadēmiju, kļuva par pazīstamu mākslinieku. I.

Bet varbūt dižās Renesances laikā?

PĪTERS GLEIZDANS

EISTINEIBAS ATSPULGA GOREIGĀS SAKAREIBAS

Jāņa Laičāna zeimējumu izstādē augstēj ar ūreji imponantu izpildējuma mōku un izvālatā sižēta vīrūdū naaprokrastīm momentim. Latgolas socialū kontrastā interpretējā mākslas pafiseibā tūp nūvoda tipi, soleigi emocionāli ar sovu bolīfīmalīnu kontrastu smōrdū. Eistīneibas uzveres princips izkrīstalizējās dūmu, sāvīdabeigi izķūpta lineja, atbilstūši myusdinū civilīzātās pasaules pīdōvītām rokstominstrumentām. Vibrejīšu lineju ritmu daudzveideibā celjējumi bloknotu lopās voi

sabīreibas procesu kadrūs dorba darei-tōs te aktīvs, te pasīvs, gan bārā sādātōjs, gan bārna auklātōjs. Zeimējums aiz zeimējumu goreigi un fiziski dīkējī normas smēdīnu signalus, stimulej, klūst par atbalstu dzīves izpratnei, gaišokai tautas reita stundē, nālām pāzust idealīm.

J. Laičānam studentām, daudzu volūdu pīrīzīnōjām, zynōšanas natruecej ar dažāni nūtūreigom linejām uzvērt cylvāka dvēseles problemas ilōs, naktsklubūs, pasaulā un azaru molōs. Godsymta lelo stylā mōksla, novītēs izaukleit cīnu modernisma radzamōkājām, pasauli pazeitam personēibām — Austrijas māksliniķa O. Kokoškas dūmōšonai, ASV reklamgrāfikā, užjāmuma «Andy Vokhol-enterprises» vadeitōja Endija Vorholā filozofiskom atzinom un jaunrades (Sešas Merilinas) neorealiskās koncepcē-

Dīceigus Kristus dzimšanas svātkus un laimeigu 1997. godu!

JERUMS OSVEJS SVĀTKU VOKORĀ

Boltā myrdzumā šūvokor
Atmiņu kumeli trauc,—
Uz snīgūs grymušu cīmu
Bērneibas sapyni sauc.
1978

MARIJA ANDŽĀNE

SVĀTAJĀ NAKTĪ

*Dīvs
Lyka vējam apsastōt
Ūn klusēt,
Un zvaigžņu dabasūs
Par Bārna sili
Dusēt.
Aiz sylm sołtym,
Jyrom,
Tīlym kolnym
Tur bazneicā
Pi oltora
Uz sīna
Bej
Breinumaina
Pīdzimšonas dīna.
Señ meilā Latgolā,
Tū veļti meklejut,
Mes nāsamekļojom
Te svešā plašumā...
Ik vīnā tāva mōjā
Ar lynu slēžim
Svātku sīnu kloja.
Pyrms Svātku kaladas
Sai Svātō Bārna nakti
Voska sveces
Spūži daga daktis...
Pēc golda lyugšonās
Vēl sāme palyka
Tai kaidu laiku
Klusēt...
Dīvs golvu nūlyka
Tur
Svātā nakti dusēt.*

ANNA DIMANTE

*SAUCU...
Apspisšona lela...
Ašņa un osoru plyudūs
Cīlveče grymst...
Pēc Glōbēja saucu.*

J.T. 78

*Uzvarā gavilej
Apspīdēji
Breiveiba zyud...*

*Pesteitōjs,
Kur esi Tu?
Pasauļs vīns ceiņas lauks.*

*Likās, ka gols ir tyvs...
Voi tikai es...
Pēc Glōbēja saucu?*

KĻAVĒNU ZĪMASSVĀTKI

Šudīj jau divdesmitatūrais decembris, reitu Zīmassvātki, kū viss tautas svētej kai Kristus pīdzimšonu.

Šāmā dinā daudz dorba vysim, gatavojujūs tik lelim svātkim.

Kļaveņu mōte jau nu poša reita skraida vīnā skraideišonā.

Jēkuri ceplis, jōzīcap dasas un daudz vēl doramō, bet stuņdes tik strauji rit. Tāvs Stanislavs apskota un pōrbauda pašbryuveitū olu — taču tā jau navar sagadeit Zīmassvātkus tukšom rūkom. Ari mozaiks Pitereits navar mireigi nūsēdēt. Nūlicis pi molas sovas biļžu grōmotas un liteņas, nūvāroj, kai leli reikojās.

Tēt, kod tu maņ atnessi egleiti?

Pagaidi dāls, vēl jau tymss. Kod byus dīna, tod atnessu.

— Es ari išu uz mežu.

— Kur nu dāls, leidz mežam dzīļi snīgs. Es atnesu vīns.

— Voi Zīmassvātku veceits maņ atness dōvonas?

— Atness, dēleņ, tikai esi rōtns leidz vokoram un nasamaisi lēlājim pa kōjom.

Dīnā pasarōdeja spūži bōla saule, kai jau zīmas laikā.

Pi Pitereiša cīmūs ar sovom ragaveņom atnōce kaimiņu Jancis, kas beja vīnūs godūs, bet tūtīs golvas tīsu lelōks.

Pōris stuņdes bārni vyzynojuši, pōrsaroda mōjōs. Laiks sōce atsamest aukstōks. Snīgs čirkstēja zam kōjom. Tāvs pa šu laiku beja pōrvīcīs egleiti, kas pogolmā

gulēja un gaidēja sovu kōrtu, kod tiks īvītota ustabā. Tagad tāvs šķāldēja molku, lai sagatavotu pērts kūršonai.

Mōte pādējūs maizes klapus lyka cepli.

Pivakarē nu piļsātas pōrbrauce tāva brōjs Imants, lai nūsamozgōtu un kūpeigi sagaideitū Zīmassvātkus.

Tys jau ar tukšom rūkom naissa roda. Tai ari šūreiz beja apsakrōvis ar divim sainim. Apsasveicinādāmīs ar sovu krystdālu, nūsāda pi lūga.

— Pītereit, voi egleite gotova svātkim?

— Byut jau byus, bet tikai kai ar tū Zīmassvātku veceiti? — īsasauce mōte.

— Gon jau atnōks, jo tikai naizamaļdeišis.

Ustobā īnōce tāvs.

— Ak cīmēš jau šeit, bet mes dūmōjam, ka nabyus.

— Jōatbrauc jau ir. Kū piļsātā lai dora pa divom breivīdīnom.

— Tai jau ir un pērts ari dreizi byus gotova — īsaminēja tāvs.

— Tei jau cyta līta — izamozgōt lauku pērtī un svātkus sagadeit teiram.

Ustobā īnōce mōte. Lelokū dīnas daļu beja reikōjusīs pīkšnomā.

— Cīmējam jōdūt ēst un tod uz pērti.

— Lai palik, kod atnōksim nu pērts. Izsaļcis naasmu.

— Tei jau tova dareišona, Imant — ībylda tāvs.

Pēc pērts kotrs beja aizjimts ar sovom dareišonom. Imants nūsāsēde pi radio, lai nūsaklau seitu pōrraidi, voi kaidu muzykas gobolu.

— Maņ vīnmār pateik vōcu, zvīdrū un igauņu dzīsmes.

— Voi tod latvīšu dzīsmes nāpateik? — īsajautōja mōte.

— Kotrai sova patikšona. Maņ lobōkis ir senejōs tautasdīsmes.

— Kō tod tu, Imant, vēl vīnmār vīns klejo? Byut jēmīs sīvu — pēc breiteņa īsasauce mōte.

— Tagad zīma, kod atnōks pavasars, tod byus cyta dūmōšona.

— Tev nu pavasara leidz pavasaram, kai tepat myusu Lōceišu Andram.

— Lelu lobumu nu sīvas na vīnmār var sagaideit. Bīži iznōk ari viļšonōs — atbīdēja Imants.

— Pareizi, Imant — pībolsōja tāvs.

— Gona jyusim sprīst, nōcīt vakareņos, — ap goldu reikōdamōs, aicynōja mōte.

— Jā, tod jōt mozlit nūsasnaušt.

— Reit mes ar Veru brauksim uz bazneicu. Tev ar Pīteri byus jōpalik mōjōs.

— Gon jau labi byus. Mes varēsim izagulēt. Voi tai, Pītereit?

— Reit vokorā dadzynōsim egleiti — īsasauce Pītereits.

— Reit vokorā byus cīmeni un tod atnōks Zīmassvātku veceits — sacēja mōte.

— Daudz tū cīmeņu byus? — jautōja Imants.

— Sovi kaimiņi. Nu, kaidu cīlvāku pīcpadsmīt, varbyut vairōk.

Byus ari Indrānu Žēņa. Tev, Imant, byutu loba sīva.

— Es jau nikō nasoku. Moz vēl jū pazeistu...

— Vajag ipazeit tyvōk. Reit lobōk redzēsi — atbīdēja mōte.

Dīzgon vāss beja Zīmassvātku reita pūsmi. Soltums sōce pīsajimt. Kļaveņu Stanislavs un Vera pīsacēle jau pusčetrūs, lai mozlit nūkortōtu dažus reita dorbus, un tod dūtū uz bazneicu.

Vysu reita pūsmu pa lelceļu čeikstēja rogovas, komonas, beja autobraucēji un kōjom gōjēji. Kļaveņim leidz bazneicai sovi kilometri četri. Kod jī tū sasnēdze, pi slitas jau beja daudzi zyrgi un atsevišķi stōvēja daudzas mašinas. Tūmār laikam vysvairōk beja kōjomgōjēju.

Pēc dažu stuņžu lyugšonom un mōceitōja svātrunas, cīlvāku straumes sōka plyust atpakaļ, gon mōjōs, gon ari cīmūs.

Pēcpusdīnā ari Kļaveņu mōjōs

sōka laseitīs cīmeni.

Pyrmais atnōce Ismeru Jurs ar sovu mōsu Tekli, kura pošreiz strōdōja vitejā bibliotekā. Beidzūt atnōce Indrānu Žēņa un Murānu Viktors ar harmonikom.

— Muzykantam gon vajadzēja īsarast agrōk.

— Nav kur steigtis, leidz vokoram vēl tōli.

— Muzykantam pīsanōk pyrmō ols glōze — sacēja Imants un pīsasteidze ar glōzem.

— Ols lai pagaida, es piļsātā ar draugim mozlit idzēru.

— Šeit jau nav piļsāta un par olu nav jōmoksoj.

Vīsustobā īnōce Kļaveņu saimineica Vera.

— Gona jums tērgotīs. Lyudzu cīmeņus pi golda.

— Vysus, vysus lyudzam. Tu, Viktor, pagaidom nūlic sovu muzyku, lai atsapuš.

Kļaveņu saimineiks īnēse pošbryuveitū dagveinu, kuru sōce pasnīgt mozajōs glōzeitēs.

— Jaunajim pīkšrūka — pīlīdams glōzes, snēdze Imantam, Viktoram un Juram.

— Jums ari, jaunkuņdzes, jōpamēginoj tū boltū dzērīni.

— Nā, paļdis! Mes taidu nadzērom — īsasauce Indrānu Žēņa.

— Kaidu tod jyusim, cīneigōs, vajag? — īsasmēja Viktors.

— Mums dūdit soldu veinu.

— Lobs nōk ar gadeišonu. Pēc ryugtō, tod tikai nōk soldais — īsasauce Imants.

Pītereits īdādzynōja egleiti. Sveceišu gaisma atmirdzēja usto bas styrūs.

Pēc breiža Viktors pajēme har monikas un sōce spēlēt «Šalc zaļais mežs».

— Vēl naesi aizmērsīs senejōs dzīsmes? — prasēja Tekļa.

— Tōs nadreikst aizmērst par speiti dzeives vātrum un nagaisim, kas pīmeklējuši myusu Latveju.

Ōrā gaudōja vējs, bet ustobā beja silti un pateikami, sōcēs dzīsmes un dejas, kas nabeidze skanēt vysu garū zīmas nakti.

Imants nūsāsāda kūpā ar Indrānu Žēņu, vede draudzeigas sarunas.

Kļaveņu tāvs, kū klōtasūši sauce par Stanislavu, arvīnu nese olu, kaut gon nīvīns vairs nagribēja dzert. Pusīdaguse egleite stōvēja koktā un vārōja cīmeņus. Jau sej sīnas pulkstenis beja nūzvanējis vairōk reita stuņdes, tod tikai ikvīns atsacerēja, ka pōris stuņdes vajag atsapyust un tod sōkt otkon svātkus svīnēt.

A. BUDŽE

DAŽŪS

TEIKUMŪS

● 11. septembrī Ludzā atdūti zemei īvārojamō mōkslinīka, mōkslas zynōtnīka, Ludzas Güda piļsūna Jura Soikāna pīsli. Katōlu bazneicā nūtyka aizlyugums, tod Ludzas mōkslas skūlā, kas nūsaukta Jura Soikāna vōrdā, beja pīmīgas breidis. Klōt beja ari Jura Soikāna meita Astrīda, kas dzeivoj Reigā.

● 24. septembrī Latvejas īrlītu ministrs G. Birkavs naoficiālā vizītē apmeklēja Rudzātūs, lai tyktūs ar savīneibas «Latvijas ceļš» gūda bīdu, Rudzātū Romas katōlu draudzes prāvestu, dekanu Pīteri Onckuli. Reigas cīmēš lūti uzmaneigi uzklausēja dekanā stōstējumu par draudzes dzeivi un kūpeigi tyka apspristi cīlvāku goreigūs aktivitāšu jautōjumi.

Pēc sirsneigōs tikšonōs G. Birkavs devēs uz Rēzekni.

● Viļaku apmeklēja Vides un reģionalōs atteisteibas ministrs Anatolijs Gorbunovs. Sagaidātōju vydā beja ari Reigas Svātō Alberta bazneicās prāvests Jōns Pavlovskis OFM Cap. Šōs draudzes lūcekis ir ari Anatolijs Gorbunovs, kas dzeivoj Mārupē. Viļakas Rōmas katōlu bazneicā kūpā ar pōrejīm nūsaklausēja nālē ērģēmuzykas koncertu, kū snīdze talanteigō ērģelneica Janīna Dukaļska.

● Ar šo goda 23. septembrī Bolvu rajona padūmes reikōjumu maineits Baļtinovas specialōs skūlās nūsaukums — turpmōk tys byus Bolvu rajona Baļtinovas krīsteigō specialō internatskūla. Te ir sertificāti tīceibas mōceibas skūlōtōji, skūlāni dorbdinu sōc un beidz ar lyugšonu, kotru svātdinu it uz bazneicu, pīsadolā svātku ceremonējā.

● 24. septembrī vysu dīnu Baļtinovā pav

**LR MINISTRU
PREZIDENTAM
A. ŠKĒLES KUNGAM,
LR SAEIMAS
PRĪKSĀDĀTŌJAM A.
ČEPĀNA KUNGAM,
LR SAEIMAS
JURIDISKAJAI
KOMISEJAI**

1996. goda 22. oktobra Ministru Kabineta nūteikumus ar 408. numeri «Par politiski represātu personu uzskaiti, politiski represātu personu apliceibu izsnēgšanu un mynātu apliceibu uzskaiti» nav paradzāts:

1. izsnīdējās īstodes vadeitōja paroksts un zeimūgs,

2. tipografiski īspīstūs apliceibu numers saskājā ar styrgrōs uzskaites dokumentu nūteikumum.

Bez šīm nūsacējumim tys dūs īspēju pilītiski represātu personu apliceibas «sadabōt» tīm, kurim nav tīcību uz šaidim dokumentim (kai tys beja leidz šām), un leidz ar tū palelynōt valsts budžeta izdavumus līkumūs paradzātū atvīglōjumu apmoksai.

Lyudzam īvīst napīcišamūs lobōjumus 408. nūteikumūs.

Vēstule apstypyroņota DPRK valdes sēdē 1996. goda 31. oktobrī.

**A. VALUMS,
SPRK priksādātōjs**

**CĪNEJAMĀ BĀDU
BRŌLI UN MĀSAS!**

Kai zynoms, daudzi blēži sadābōjuši sev politrepresātu apliceibas un tī cenšas tīkt ari pī jaunō parauga apliceibom. Grījam Jyusu vērebu uz tū faktu, ka taidu īspēju pīlaun augstōk mynātu nūteikumi, jo, kai nu tīm izrit, to šys nabyus styrgrās uzskaites dokumenti, jo:

a) nabyus tipografiski numurāts, tū pēc sovas gaumes dareis izsnīdējā organizacija (pašvaldeiba);

b) izgatavōs navys tipografejā, bet daudzūs uzjēmējāsabīreibos, faktiski tū varēs pasyuteit jebkurā (pēc šō parauga vēl atlik taipō laut izgatavōt vērtspaeirus, pases utml.) nu jōm;

c) kaida jāga šūs apliceibu uzskaites žurnalam numurēt lopas, tū cauraklōt un aizzeimūgōt ar šēmeli, jo jebkurā laikā var «nūjīm» zeimūgu, aizvītōt lopas un vysu izdareit nu jauna — šīm žurnalam jōbyut apzeimūgōtam Ministru Kabinetā;

d) nav paradzāta atbīdeiba par nūteikumu pōrkōpumim, fiktīvū apliceibu litōšonu, tūs izgatavōšonu.

Daugavpīls politiski represātu klubu valde sovā sēdē šō goda 31. oktobrī tod ari nūlēme aizsyuteit vēstūlī attīceigim valsts veirim un vīlnīceigi grīstīs ari pī masu informacejas leidzeklim pēc sabidreibas atbolsta. Uz tū aicinojam ari vysus politiski represātu klubu bīdrus.

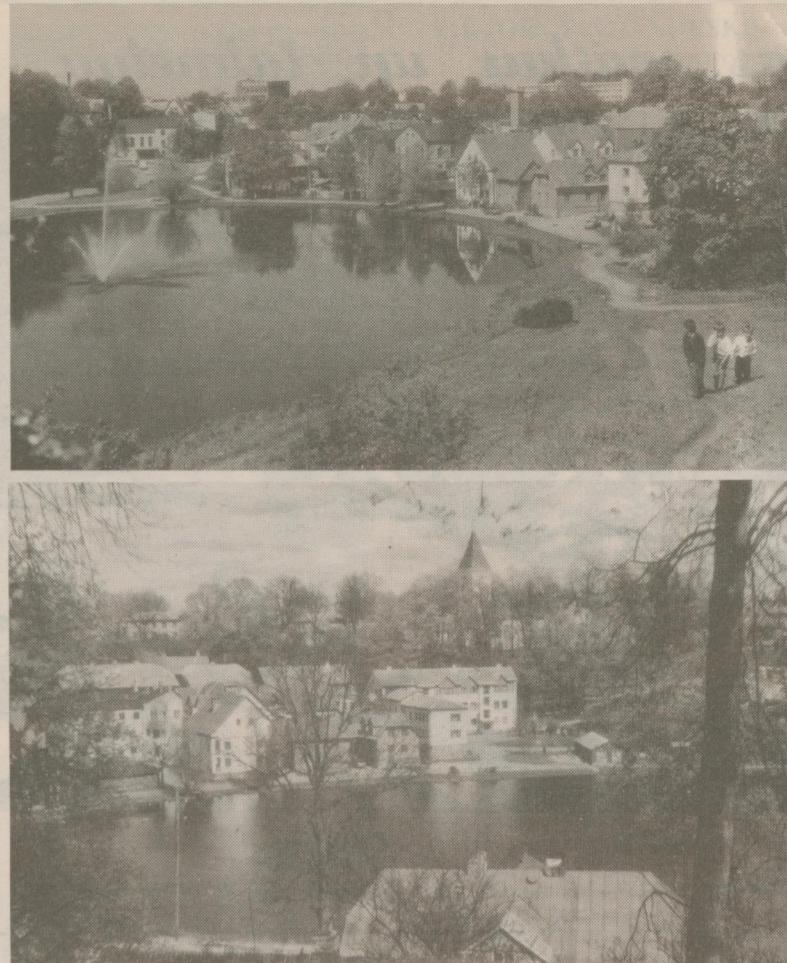
**Ar cīnu!
DPRK VALDE**

**VIKTORS TROJANOVSKIS
BRAUCĪNS
UZ PASĪNI**

Jau daudzus godus Ludzas kulturas nomā dorbojās grōmotu draugu klubus «Varaveiksna», daleibnikus vīnoj na tikai pītō pret īspīstū vōrdū, bet ari taida jauka tradīcija, kai kūpeigi ceļojumi. Jī jau bejuši Jasnajā Poļanā, Saaremas un Muhi sols, Aglyunā, bet 23. novembri aicīmōja Pasines Rōmas katoļu bazneicu, kura pastōv nu 1761. goda un ir vīna nu skaistokāj baroka ceļnem Latvejā. Dīvnoma jī nūsaklausēja stōstējumus par apkaimi un bazneicas, kuru cēle dominikāni — «bōltī tāvi», — vēsturi.

Dīvnoma atbraucēju uzmanību saistēja eņģēļu tāly, bārnu kōris izpīlēja vairākas dzīsmes latīšu, pūlu un latīnu volūdā, jūs pavadēja ar seplaiceigu muzykas instrumentu, kuru dōvīnojuse Felicija Kiriloviča un kuram jau sej vajadzeigs remonts. Porodā napalka ari varaveiksnītis — izpīlēja liturgiskas dzīsmes. Vysus savīlōja «Ave, Marija!» apgarotais dzīdōjums Jevgenijas Skuratovas priksnasumā.

Ludzāniši dīvnomo atstōja apskaidrōti un gorā bogtynōjušis.

Talsi * R. Lipeņa foto

Asu nu tōm daudzajōm desmityukstūšom latīšu, kurim okupantu izpratnē «dzimtines nūdevēja» kvalitatē divas pīcgades vajadzeja pavaideit aiz Uralym. Vysim tur beja jōstrōdoj dažādi dorbi, jōizmēginoj deveni omoti un, dimžāl, ari dasmytais — bōds. Citem soltumu, slōpes, paza-mōjumus, vergu dorbu un piļneigu beztīsiskumu. Bet myusim beja gora styprumi, tīcība un paļoiveiba nōkūtnei, un tys paleidzēja pōrcīst fiziski un goreigīs mūceibas. Šys pōrbaudējumu laiks mai pōcēs 1947. goda zīmā Sverdlovskas apgobola Nižīnītaglas Izdejlaga mežūs, kur godim beja jōdzeivoj bodā, izsolkumā, fiziskā pōrlūdzē un soltumā. Zīmās beja pōrbogōtas ar snīgu — leidz tam vysā dzeivē nabeja gadējis pa tū brist leidz padusēm. Nūzōgeitais kūks īgryma tik dziļi, ka zori goly vin beja vērspusē, bet jūs vajadzeja atdzenēt, kūku sagarumōt pēc māra, zorus savōkt un sadadzynōt, sagatavōtūs klučus saveit kūpā tyvōk ceļam. Norma zīmas dīnai — pīci kubikmetri cylvākam, jo tū navarēja — vokorā,

tīkkū pōrnōkušam nu dorba un pēc vakariņom, jōdūdas uz karceri.

Tūmār tys nabeja efekteigs leidzeklis, jo tādi, nakti karceri izmūceitū un spāku naatgivuši cylvāki, ar vysu izdzeišanas naciļvēceibu navarēja izstrōdōt pat ipirkšējos dinas kūkmērialu daudzumā.

Paldīs Divam, šys eksperiments mani naskōre.

Nasarēkinōšonōs ar dorbā izvōrgušajim cylvākim izapaude ari tai, ka, atsagrīzūt nu dorba, uz reizes nālaide dzeivojamā zīmā, cikom zūsu gōjīni vairākas reizes nabejom mozas pelkeites. Gadējōs, ka tymā pošā dīnā Varaklōnu tantes Mādaļas sajēmu paceļu ar samārā pasōleju (pasyuru) Latgolas sīru. Prūtams, vokorā tū krītni ibaudēju, bet nakti pasamūdu nu nikod nabejušom slōpēm. Yudiņa trauki tukši, mute — sausa, izkoltuse, seikolas nāsarin un nāvaru sakortōt dūmas. Raugu ūra durovas — nav nūslāgtas, eīmu uz oku — tur tok dīnā redzēju yudini. Atrodūtrepes, pa kurom strōdnīki beja izkōpuši pēc dorba, pa tom rōpūs išķā. Beja jōpasāļu vairāk uz tausti, kai redzi. Veiksmeigi sataustēju ari utrōs

Nu distrofējas, pōrējūs psihiskōs depresejas, dizenterejas un bīžas defakacejas piļneigi naskorts nabeja ni vīns. Nūvōjējom leidz tādai pakopei, ka obu rūku izveidōtu aptveri breivi varēja vērēzit nu kōju pūteitis leidz tam, kamer atsadyure pret utrō kōju. Jo dorba laikā zēm guļūšam kūka stym-

ANDRIS VĒJĀNS

STORU METĒJS LAIKU APVĀRŠŅŪS

Dinas gaismu īraudzējis «Tāvu zemes kalendars» 1997. godam. Turu rūkōs Latgolas Kulturas centra apgōdā izdūtū sējumu, kura sastōdeitōji ir S. Saušs un J. Eīksnis, redakteors V. Unda un L. leikuma, tī gribis pasveicinōt kai lobi gosto un sābri, kai dūmubidru un draugu. «Vasals!» Nazkod jys atnōce ilgi gaideits, bet stypri pavālu — ap Aizgavēni voi pat Leldinom, bet tān: Vysu Svātūs un Dvēselu dīnā ir klōt! Kalendaram jōnōk laikā, un ceram — turpmōk tys tai nūtikis vīnmār!

318 loppuses bīzais izdavums ir saturā vyspusēs un bogōts. Jau pavasaram paradzātajos lopōs losom Jōņa Cybulska, Andryva Jūrdža mozdāla vōrdus: «Kai bārns pazeist, cīnej un mīloj sovu mōti, taipat myusim jōpazeist, jōcīnej un jōmīloj dzymtō volūda». Itei atziņa, milesteiba un pōrlīceiba apvej ari prof. Pitera Zeiles sarunu ar Jōni Cybulski Reigā, Pyldas ilā 38, kur reiz dimdeja Ontona Velikana un Bārtuļa Buļa kolti, veidojūt daudzus pīmīneklus myusim izcīlajim kulturas darbinikim.

Var drūši teikt: myusim tradīcējom bogōtō laikagrōmota ari šūreiz palykuse uzīcīceiga leidzīnējīm principim. Kulturai atvālāta golvonā vīta, daudz jubileju rokstu, bet tī snādz jaunus faktus, paver svaigus īskotus ari pazeistam personēibam možozīmēs myuža un darbeibas stygōs. Antonija Karule izsmēlūši raksturoj Bronislava Spūļa īguldējumu latgalīšu izgleitōšonā. Daudz uzmanību veļteits muzykas atteisteibai myusim pusē, otkon sasateikam ar Klementu

Mediū — dirigēntu, skūlētōju, publīcīstu. Anna Aboliņa uzsver: «Jō dzeives moto beja... «Kusteibā ir dzīveiba!»».

Kalendārā gūdīnōti daudzi pedagoģi, ūrsti, zīnōtīki, Ilze Loze runoj par napeleitīti aizmērītū nūvōdniku prof. Reinholdu Voldemaru Putniķu, fiziki matematiki, gon naatgōdynoju, ka jys ir ari rakstnīks Vitolds Virsnis, kas godsymta sōkumā vīns nu pyrmajim īvede Latgolu latīšu vōrda mōkslā.

Labi, ka Ilona Salceviča raudzējuse dzīlōk īsalukēt volūdnika prof. Jēzupa Leja (J. Purmalīša) dailīradē. Jō stōstu grōmota «Ar lukturi» teišam ir oda, pīmineklis dzymtajai sātai un zemei. Sirsneiga ir jō dzeja, myusim īpazeist, jōcīnej un jōmīloj dzymtō volūda». Itei atziņa, milesteiba un pōrlīceiba apvej ari prof. Pitera Zeiles sarunu ar Jōni Cybulski Reigā, Pyldas ilā 38, kur reiz dimdeja Ontona Velikana un Bārtuļa Buļa kolti, veidojūt daudzus pīmīneklus myusim izcīlajim kulturas darbinikim.

Kur tagad ir vacaine plaša, Vairs naastos mani pat svātdinē Nu jaunim sējumim dīvaša». Vēl Ilona Salceviča apskota jaunīkōs parōdeibas latgalīšu literatūru, satvynoju tītryndiniku Jōņa Klidzēja un Fraņča Murānu, Alberta Spōga un Ontona Zvīdra, Marijas Andžānes un Konstantina Stroda-Plencinika un cytu davumu ar dzimtines rakstnikim Augustu Eglōju, Ontonu Kukoju, Martu Bārbali, Piteri Jurciņu, Ontonu Slyšanu. Izcalta Annas Rancānes jaunrade. Pyrmū reizi laseitojus var dzīlōk īsalukēt myusim

J. BROKS-EISĀGS

**DŪMOJŪT PAR TAUTAS
CĪSĀONU LAIKU**

bynām vajadzeja tīkt ūtrā pusē, to vīglōk beja apīt desmit metrus apleik, nākai pōrsarōpt pa taisnū pusmetra augstumā.

Beja samārā borga zīma, kod 1950. goda janvari speciālī sagatavotū lūpu vagonū nu Izdejlaga mežīm tykom pōrvasti uz Karagandas stepēm, lai cīlāt jaunas akīmīgūšu šahtas. Šū pōrbaucīni atgōdōju vairōk na kai pēc 45 godim un vēl tagad pōrjam šausmas, cīk drausmeigi mes tūreiz dabōjomi saļi! Ar blokus gulātōju nūrunōjoni, ka tys, kurs nākti pasamūss pyrmai, pōrbaudēs, voi ūtrs vēl nav nūsaļi... Paļdis Divam — izturējom! Vīna nākti tūmār, kod beja sevīki solts, munam blokus gulātōju pufaika beja pīsoluse dēlam...

Vyspōrejū dzeives apstōkļu uzālobušonu mes nasagaidejom. Vīns laika pīsums pavasari beja saleidzīnūši lobs. Tod stepē vajadzeja īreikot kilometrim garas telefona linejas, īrakt stobs un uzmonteit vodus. Dorbu vadeitōjs beja leituvīšu izceļsmes vītejais idzeivōtōjs Ēcis, kurs sacēja, ka latvīski zynūt tīkai divus vōrdus — maize un soļi. Brigaderam Kotovam jys prasēja, cīk procentus lela jōkōstū myusim dorbu izpīlēde, lai varātu sajimt maksimalū maizes normu? Tai tū vysu vosorā bāudējom humanō dorbu vadeitōja Eča lobvēleibū, strōdōjom apzīneigi un bejom fiziski varušķi.

Kod es īzgōjis cauri šādom gryuceibom, cylvāku vāmonōšona un žālōšonōs pošreizejā myusū vājstī saprūtāma, bet na vīnmār attaisnojama.

Voi poši naasom vaineigi, ka naasom bejuši spēceigī pōrvaret okupācēs laika montōjumu. Myusū gūdāpītū un sīrīsapīzū ir izmežējīs 50 godu ilgais bezdīvū laiks. Lai cīk augstas skūlas nābytu beidzis cylvāks, lai kādu zynōšonu bagāžu igvis, garais okupācēs laiks ir atdvēselījīs nāvīkūs raksturus (J. Klidzēja termins). Tīm vairs nav svareigs morāles lykumu kodekss — Diva dūtū bāusleibas: tev nābyus nūkaut, tev nābyus zagt, tev nābyus nāpatīsu līceibū dūt, tev nābyus ikōrōt nīvinu lītu, kas ūtram pidar... Tragiskōkais ir tys, ka nūtīcūt jūs meleigajim sūlējūmīm demokrātējas vōrā, tādus asam īvēlējuši ari Saeimā. Tādi «dorbūni», kurim naryupej tautas lobīlōjība, bet gon personeigī lobumi, «īsalavējuši» (okupāntū termins) gon izpyldu varas organūs, tīsu resorā, pašvālēibōs, kontroles istōdēs un vysur, kur var zagt un laupeit valsts leidzēkļus sovas bogētēibas vairošonai, bet tātu gryust uz bezdībini. Sovu «dorbu» jī mōk filigrāni, vīns ūtrs «par nūpalnim» sajam ordeņus.

Jo vēlēšonōs nāspēsim atskērt nālišus, karjeristus un demagogus nu gūdeigim cylvākim, tod vysa myusū pretēšonōs okupācēs varai nacionālū partizānu, legionaru ryndos, represātū un deportātū cīsāonas un uperi byus veļteigi. Lai tys nanūtyktu, naizmērīssim lyugtis Dīva paleigu.

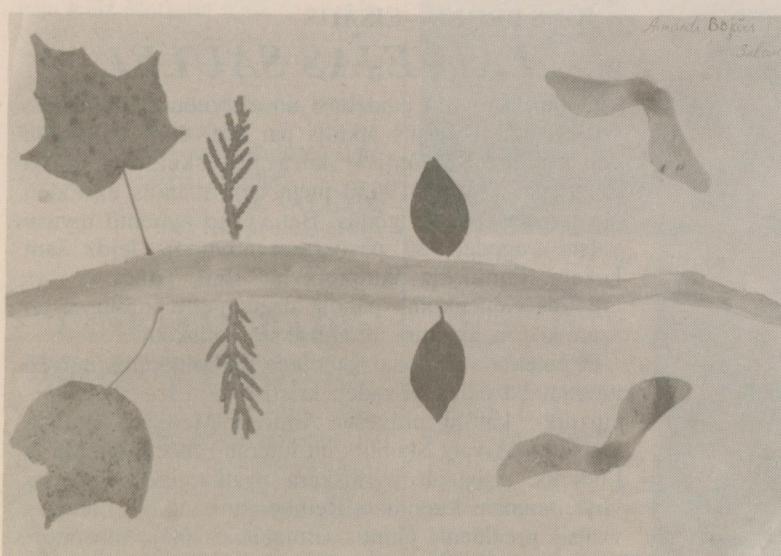
Valentina Brugzule myusū izvodojo pī Fraņča Trasuna «Kolnāsātū» Sakstāgolā, nu kurīnes nōkušas daudzas spylgtas personēibas, kas imyūnās zeimeigas pādas dažādūs kulturas laukūs. «Muzeja atklošanas dīnas nāgais un vēlējūs leits pyrms pīcīm godim ir kai simbols, ka myusū ceļi nābyus rūzem kaiseits» — roksta Valentina Brugzule. Es atcerūs naizmērīstām vokoru ar zībiņa krystīm pōr dabasim un pīkretu stōstējuma autorei, ka itys ceļi nikaidā zīnā nadreikst palikt naaugleigis, jo «Trasuna vōrds muzeja nūsaukumā ir gon gūds, gon pīnōkums».

Piters Lōcs sūla izvērst nūdybynotū latgalīšu grōmatīceibas patriarha Vladislava Lōča Latgalīšu rakstīceibas muzeju Pilcīnē. «Lai ari kāda nōkūtne Latgolu sagaida, muzejs byus tei vīta, kas saglobōs un snēgs līceibū par myusū nūvoda literatūras davumu vysas Latvējas kontekstā». Cāls uzādums sprausts — lai pīsāpīda!

Sevīski svareiga ir kalendāra nūdaļa par Latgolas literatūros volūdas vaicōjīm. Ite daudz vīlas pōrīmūm.

Laikmata pōrvērteibū peicka un cērva, kara lūde, un nōves nūmetētū sols un krematōreju guņi smogi cārtuši Latgolas mīsu un dīveseli. Ar daudzīm tragedējom, daudzīm sōpeigim

trepes un tyku leidi okas dybynām. Ar pl

CEREIBU OSNI**VĒRDS PILCINES SKŪLĀNIM**

Attālūs augšā — floristikas dorbi, kū
izpildējuse Elga Začeste (1. klase) un
Armands Bojārs (3. klase).

KARINA MIHEJEVA,
4. klase

AK, ŠEI DĪNA...

Tētis man naļau
Kačēti pažālōt!
Tod jau lobōk gulēt,
Tod jau nasaceitīs nu gultas!
Ak, ņei dīna! Tīk nalaimeiga,
tik bēdeiga.
Es vālātūs ūtraidi...
Lai ņei dīna bytu pīceiga,
laimeiga —
Tēt, atļau pasaspēlēt
mai ar kačēti!

LAURIS
SKAITAMĪ PANTI

Vimber, bimber, bum,
Kas tū tačku stum?
Kuri buri, Curu Juri,
Drūšok rāķoks turi!
Acker, packer, mauc,
Pa taisnū šķunī brauc!

Dipada, dapada, tū —
Kur nūlyki lopot tū?
Japaja, papaja, kaņ —
Atdūd tīvlej mai!

SANTA VĒRKALE, 1. klase

RUDINA LOPAS

Tagad ir rudiņš.
Kreit lopas,
leist leits.
Vakar daudz skaistu lopu pīlasēju,
īnešu ustobā,
lai tōm nav solts.
Salyku storu grōmotas lopom,
lai zīmā bytu
par kū pīcītī.

Kristīne PRIGORSKA,
1. klase

RUDIŅŠ

Rudini leits,
Rudini solts,
Rudini pučes nūsolst,
lopas kūkim nūkreit.
Dreiž byus zīma...
Vysi gatavo molku...

Armands BOJĀRS, 3. klase
SORKONŌ RŪKA

Mes gōjom uz tymsū pogrobu...

Izsaucem Sorkonū rūku. Un tei īsardos! Sōce myusu kersteit, plaukot... Nūsabeidom un skrējom ūrā, bet navarējom atrast izeju. Sorkonū rūka dažus nūkere un islūdzēja. Mes palykom tikai divi. Sorkonū rūka lyka vysaidus ūķeršļus. Niko! Tod dzelža stīns prišķ. Es itricūs vīnā nu tīm. Vēl tagad, kai redzit, pīrē lels puns...

DEĶŠĀRU PAMATSKŪLA
Man pīsadaleit šajā konkursā īteice
bejušo skūlītīja Piļpuka.

Jana ČEVERA
**VELTĒJUMS
DĒKŠOREM**

Dekšōrēs ir dzīvīt jauki,
Apkort zaļoj plaši laukī,
Mežā skaisti putni dzīd,
Sauleite aiz meža rit.
Pōri lelym, možim kūkim
Starki lidoj plotim lükim;
Ceiruleiši gaisā trelloj,
Raibais runčuks laukā peļoj.
Bolti bārzi lopom zalam,
Putnāni ar balsim skājot
Jautri sveicinjoi ik vīnu
Kotru meilu, boltu dīnu.
Niu juvs redzit:
Voi nav jauki
Dzīvīt Dekšōrēs,
Kur lauki!

MYUSU KLASE
Mes asam klase draudzeiga,
Koc ari dažreiz sōcam
Naz kaidu tāvu zemeiti
Uz sešom dajom daleit.
Mes asam klase draudzeiga,
Koc breižim druskru skāja,
Tod skūlītīji bāg nu myus',
Jo skūlai junts sōc celtīs.
Mes asam klase draudzeiga,
Nīvīns myus' nateik klōt,
Jo vys' ar punim, zylumim
Bāg prījum kotrīs likais.

Latgolas rakstnīceibas muzejs dora zynomu, ka «Cereibas osnu» konkursa daleibniku un vysu cytu skūlās bārnu, kuri šīmā godā kū rakstējuši voi zeimējuši avizei, voi gatavōjuši kaidas cytas publikacijas, puļcēšonīs Piļcines skūlā byus 26. decembri pulkstīp 11.00, — konkursa rezultatu paziņošona, vysi daleibniku sajims dōvonas.

VIKTORS TROJANOVSKIS**DARBEIGS MYUŽS**

Vīns nu Latgolas politiskajām darbinīkim, kurs patīsi ceinējōs par dzīmtū nūvoda materialū un goreigū lobklōjeibū, ir bejušais Ludzas aprinka vacōkais Jezups Roskošs.

Jō ūupeļs beja kōrts 1891. godā 13. novembrī Ludzas aprinka Bēržpils pogosta Rubonūs. Pēc vītejōs pamatskūlās pabeigšanas jauneklis zynōšanas papyldynōja privāti pi prāvesta Pītera Apšinīka, tod nūkörtōja pōrbaudējumus par četrom gimnazējas klasem un īgyva optikara mōcekļa tīseibas. 1913. godā pabeidez Rēzeknes tērdzīceibas skūlu un tyka užjums Pīterpiļs Goreigajā seminarā, tūmār slīmeibas dēļ beja spīsts tū atstāt. Kaidu laiku J. Roskošs dzeivōja Andrupinē pi prāvesta Benedikta Skryndas un beja vītejōs patārātōju bīdreibas grōmatveds, tod kūpā ar bazneickungu devēs uz Bolvīm, kur ari paleidzēja kōrtōt patārātōju bīdreibas un katālu draudzes kancelejas lītas.

Pyrmō pasauļa kara laikā J. Roskošs vysupyrmis pīsadalēja īrokumu īkōrtōšonā, tod kai artillerists dīnēja dažādīs frontēs, bet karadarbeibai beidzūtīs — sōkumā aizbrauce uz Bolvīm pi B. Skryndas, tod uz tāvā nūpērkītōs muižas centru Pūdynovu — tur Agnese Garijōne vadēja skūlōtāju sagatavōšanas kursus un beja vīneigā pasnēdēja. J. Roskošs gōja jai paleigā, bez atteidzeibas mōcejā matematiku, vēsturi, geografeju. Kursi beidze pastōvēt 1918. godā rudīnī, jo tādius posūs Rēzeknē beja atvāruse Valerija Seile.

Nōkūšajā godā J. Roskošs breivprōteigi īastātāja Latvējas armējā.

Pēc vōcu sakaušanas strōdōja par valsts informacejas sevišķu uzdavumu īredni, braukūja pa atbreivōtajim pogostim, īdzīvītōtūs ipazeistīnōja ar valdeibas politiku, izdūtajim lykumim un organizējā pašvaldeibas. Tod jaunais politikis tyka pōrcalts par sekretaru Latgolas lītu depārtementā pi īkšītu ministrejas, kura direktors tūbreid beja Odums Turkopūls.

1920. godā sōce iznōkt Latgolas Krīsteigūs zemnīku savīneibas laikroks «Latgolas Vērds», jys beja redakcējas

leidzstrōdīni un tehniskais darbiniks. Tō poša godā rudīnī īastātāja Latvējas Universitatē, vālōk apmeklēja mežkūpeibas divgadeigūs kursus, studēja Praktisks zineibu institūta Ekonomikas nūdaļā.

1922. godā bēržpiliti īvēlēja par 1. Saeimas deputatu, jys pīsadalēja finansu, tērdzīceibas un ryupnīceibas, kai ari socials komisejas dorbā. Tymā pošā laikā pīlēja Latgolas demokrātu avīzes «Zemnīka Bolss» redaktora un Valsts Zemes bankas padūmes lūcekļa pīnokumus. Nu 1927. leidz 1931. godam J. Roskošs beja īkšītu ministra bīdra sekretārs Latgolas lītos.

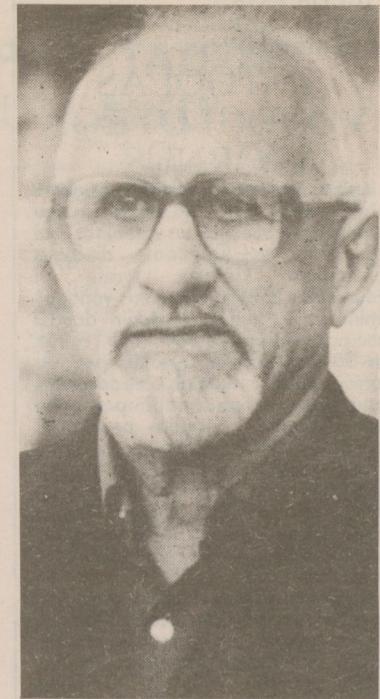
1932. godā jys tyka īcalts par Rēzeknes aprinka valdes priķīdātōju, bet 1934. godā — par Ludzas aprinka vacōkū. Nūkörtōja īrstu punktu byvu pogostūs, Ludzā īreikōja modernu slīmeicu, panōce, ka nūdūkļi īkaseišonas ziņā aprīnikis ījēme pyrmū vītu Latgolā.

Kai Latgolas pogostu obligatōs apdrūšyñōšanas savīneibas valdes līceklis, kūpā ar kolegim, nu īkrōtō vīna miljona latu kapitala, sadolūt peļju, paredzēja leidzkelus dažādīm nūvoda saimnīciskim un kulturas pasōkumiem. Tū vydā beja nauda Latgolas atbreivōšanas pīminēja ceļnīceibai Rēzeknē, Latgolas artīlerējas pulka tauru īgōdei, Latgolas Pījoves svātku sareikōšonai, Latgolas studentu fondam un tō kūpmītnem, pabolstīm gimnazēju tryuceigajim audzēknim, guņs dzēsēju bīdreibom. Tūmār Ministru Kabinets vysom ūmā cālajom īcerēm pīrīvīka sveitru...

Dreiž J. Roskošs aizgōja pensejā.

Kara beigu pīsmā bēglu gaitōs jys vysupyrmis nūklija Vōcejā, vēlōk tī voldūšo bezdorba dēļ pōrsacēle uz Angleju. Peļneidams iztyku, strōdōja smogu fizisku dorbu, bet jūprūjom aktīvi pīsadalēja emigracejas tautīšu sabīdrīskajā un politiskajā dzīvē, beja Latvējas atbreivōšanas Eiropas centra prezideja līceklis, pīlēja apryupes dorba vadeitōja pīnokumus. Pat smogas sīrds slīmeibas laikā dzīvē leidzborbōjīs latvīšu katōju un demokrātiskū zemnīku blokā.

Myužebā J. Roskošs aizgōja 1960. godā 28. jūli Anglejā.

Preiļu nūmalē pasācej jaunais vītejōs vācticeibnīku kūpīnas lyugšonu noms, kurs nāsej vīre durovas tīceigajim. Beja vajadzeigi daudzi gari godi kūpītō breiža, kod tyka nūjauktā agrōkō bazneica Raiņa bulvarī (palykuši vairs tikai vōrti), lai uzcaltu ū, vēl beja napīcišama ari tīceigūs materialō un moralō paleidzeiba un, pats golvonās — draudzes priķīstōva Vasilijs Hrapunova naatlādeiba, lai dīvoms otkon pulcīnōtā laudis. Jō ceļnīceibā vēl nav pībeigtā, kūpīna tykuse lelūs porodūs, bet nu vairs nav jōbrauc uz kaimiņu lyugšonu nomim. Svineigājā ceremonejā sakārā ar atklōšonu V. Hrapunovu (attālā) pīminēja ari kai lobu amatnīku, jo jys lels specialists kūka dorbūs, jō veikums tagad īprīcinoj interjera izpīlējumā.

Jaunais dīvoms, kai izateikuši kūpīnas līceklī, paleidzēs styprynōt gon īkšējōs saites, gon saskōrsmi ar cytom konfesejom.

**DIVEJU DZĪSME
VĀLĀ RUDINĪ**

Sākums 5. lappusē

verūfis fotografa J. Šapala fotoetidēs, ījūti dīznejēicas namīra pulsū, dzīrdi, kai osoru komūls aizlauž bōlus, redzi, kai rūka gluosta buoriņu galvenās i vad liktīja pābarīns pi Dīva oltorā. «Sadegšanas» literārā vierteiba nav augsta (uz tū jau napretējējā pošā dīznejēica), nu, Venerēdās Zemnīcas dzīja ir vīnreizēji vierteiga, kai kultūrvīzitāks laikmeta aplīcīnuojums atklīots, izjūsts, latgaliski izsuopāts vuords.

Bruno Vilks, eistājā vīvārdā Leontijs Vizulis, nuok nu Zēļu kultūriestīskumu nūvoda, kuru par sovu uzskota gon balītinovīši, gon šķīlbānīši. Zeļji ir davusi Latgolai, Latvējai i vysam pasauļam vasalā plejadi Vyzuju — plāši pīzēstāmu sabīdrīku, kulturas, politiskū, religiskū i zynuotnīku darbinīku.

Bruno Vilks sovu darbeigū myužu gon puorsvorā ir pavadejis Bolvu pīlsātās pīvūortē — Naudaskolnā. «Ātmodes šūpoles» ir nu 1988. leidz 1996. godam sacarātū dīzēju kruojums, 240 lpp. bīzs, kas sadaleitis ostoņuos nūdaļās i pīpīdynuot ar muokslīnika P. Dīzīgura grafiku. Bruno Vilka dzīja ir pavasareigā, pīlna īvīdu smuorda, pīlna traūksam, ilgu i reizē — skumeiga namīra pīlna par laiku, kuru dīzējīns — dzīvesgrīzies izgrīž nu sova redzējuma, kai trauslu lūga kārnīzu, caur kuru pasauļa visuļvīeju verās latgalisko dīvēsele, pyrms vēl nav spāruse kuoju puori par dzīmtuostus ustobas slīksni. Dīzējīns ir īmēlējs tradīcionalū cētrindu pantu. I tīs jam skāj. Bruno Vilka dzījā losams gon elegiskais, gon balādiskais, gon fabuliskais motivs. Dīzējīka dūmu ir bulta i taisna, kai myus tautasdzīsme, kai tykumiskais montuojums, kai bolī bārzi Latgolas bierzēs. Kruojumā var atrast gon politisku sarkasmu, gon fabulisku padūmu, gon meilas līriku, gon sadzīvīsku humoru. Nanūlīdzīt sovas latgalisko izceļsmes, dīzējīks gruomotā īvītuojās ari dažus dīzējūs latgaliski — teiši Šķīlbānu izlūksnē. Losūt «Ātmodes šūpoles», pošam namonūt tu esī īrāuts īvīdu laika izjutys, esī ūsyupuot ūvo laikmetā ūsyupēs ar vīsim ūsyupējū pacālumu i kritīnu izjutu elementim. «Ātmodes šūpoles» ir vierteiga gruomota, kuras dīzējās bolss jaun izjust eistās poezejas spāku.

ALEKSANDRS PROBOKS**ONTONS RANCANS****LŌČA PARAUŠONA AIZ ŪSOM**

Reiz beja Latgolas puiss, kuram, lobu dūmu pamudynōtam, sasagribēja pasavērt uz krīvu lōci, jō izslavātu valsteibū, kur vysi vīns ūtram bīdris, brōls un draugs. Tei zeme tepat aiz Rītupes, ar rūku tikpat kai aizsānādzama. Beja jau ari tai, kai tāvā sātā tryuka dorba, bet nu tō ari maizes ryka tāda plāpnīko gadējū. Tur — vysa pa pīlnam, vysa gona. Citi pīsi manējōs uz ūtumū pusi, uz braucīnumā pīri okeanām, bet te tokš pīvysam nātoli paradiže...

Tai tīs Latgolas puiss, sajēmis drūsmi, devēs uz lōča valsteibū. Bet, kai jau tādai laimes zemei pīsanōk, jū sorgōja uztycamie veiri, kuri ar aizdūmōm skatējōs uz kotru, kūr beja atsālīvēs pasānterēsētēs ar jōs dzīvē. Pāmanējū pīrībēdēju, jī, sorgōdamī un globōdām sovus nūslāpumus, svešiniku paskaitēja par spīgu, isādīnōja citumā...

Pūsis gon taisnōjōs, ka nikō nu spīgōšanas nasajādz, ka jam vin gribējis paglaudēt zemes saiminiku lōci koč aiz vīnas ūsas, bet, jo tīs bytu ūspējams, pi reizes i atstrōdōt par ūtātī. Mož izadūtū sataupeit kaidu rubli...

Bet lōča valsteibās sorgi nikō nagribēja saprast, par varem uzspīde,

PR. RIHARDS MUTULIS
**LATGOLAS
 VĒSTURES
 PĒTNĀKS,
 MARIJANU
 TĀVS**

DR. EDUARDS UPINĪKS

LORDS K. KLĀRKS — CIVILIZĀTĀS

Doktors Eduards Upinīks, kurs dzīvoj Toronto (Kanādā) Preiļu gimnazējai uzdāvynojs videokasetes ar 13 vērtējumiem par dažādom kultūrvēstures nūrisem konseptu. Šū lelī dorbu paveicis lords Kennets Klarks, titulāts zynōtnes veirs un daudzu augstu mōceibū iestōju pāsnēdzējs. Kasešu producents ir BBC 60. godūs, tōs eisumā tulkojis E. Upinīka kungs.

Sešdasmytājūs godūs pasaulli pārsteidze breinišķeiga 13 stūņu televizijas programma par «Civilizaceju», pa kuru breivā stōstējumā vajadzēja vīns nu lelōkajim kultūrvēsturnikim lords Kennets Klarks. Jō personeiba, vigls runošanas veids un dziļa kulturas vērtēibu pazeišana viss radēja īspāideigu pōrdzeivōjumu par myusu kulturas skaistumim, kaidu nav nikur cytūr.

Books by Kenneth Clark published by John Murray

THE GOTHIC REVIVAL
 LANDSCAPE INTO ART
 THE NUDE
 LOOKING AT PICTURES
 RUSKIN TODAY
 An anthology
 REMBRANDT AND THE ITALIAN
 RENAISSANCE

Myusu dedzeigais katōju kulturas darbiniks ir vīns nu nikodema Rancāna un Kazimira Skryndas audzēknim, kotrā ziā vīns nu radzamōkajim jūs gora mantinikum un aktīvokajim jūs ceņķi izvedējim dzeivē. Sovūs rokstūs S. Šķutāns pa laikam pīminējis, ka pusaudža godūs cītegi lasējis «Dryvu» un vēlōk mōcējis Aglyunā, kur strōdōja dyzais Nikodemus Rancāns.

Stanislavs Šķutāns dzīmis 1900. goda 16. novembrī Krōslavas pogosta Kombuļūs, mōcējis Aglyunas gimnazējā un studējis teoloģiju vissprīms Goreigājā seminarā Aglyunā, tod Reigā, beidzīt teoloģijas doktora grādu 1919. Romā. Studeju laikā S. Šķutāns (1949. goda 22. novembrī) isastōja Marijanu kongregācijā, par pristeri išvēteits 1930. goda 6. aprīlī Reigā, pēc tam strōdōja par skūlōtōju Aglyunas gimnazējā un Latvijas universitatē studēja vēsturi un literatūru. Pyrmōs okupācijas laikā 1940. goda beja par pārvestu Talsūs, tod par profesoru Reigas Goreigājā seminarā, kara laikā 1944. goda nūkliva Vōcejā un nu turēnes 1945. goda Romā, turpīnāja studējas un aktīvi dorbōjōs sovā kongregācijā, kur jam beja vicegenerāla pīnokumi un audzīnōtā dorbs Marijanu goreigājā seminarā.

Nasaverūt uz šim daudzajim pīnokumi, S. Šķutānam atsaroda laiks pētnīcībai un publicistikai. Literārā dorbu Dr. S. Šķutāns beja aizsōcis studēju laikā dzīmtinē, tod deve dorbus hahigrafejā, 1923. godā sarakstēja aprokstu par sv. Kates dzīvi, 1924. godā — par sv. Stefāna dzīvi, ilgus godus deve acerējumus žurnālim «Zīdūnis» un «Katōju Dzeive», laikroksām «Latgolas Vōrds». Trymdā pīsavērse myusu dzīmtines pagōtnes pētnīcībai, izzyñoja goreigū ordeņu darbeibā Latvējā un 1953. gada

publicēja grōmotu «Misionaru darbeiba Latgolā», kurā parāda, kaidu pošaizlīdzei dorbu myusu tautas lobā veikuši dažādu goreigū ordeņu lūcekli vyduslaikūs, bet sevišķi pēcreformējās laikā, kas 18. godīsymtā izplauka skaistā gareigōs dzeives renessansē, kod tyka cītās skaistās bazneišas un izdūtas grōmotas vītejā volūdā.

Nadaudz vēlōk Dr. S. Šķutāns pīsavērse cytīm vaicōjumiim. 1954. gads beja izsludynōts par Jaunovas Marijas godu, jīs gribējis «kai dzīmtines ganeiš nūlikt vinkōršu zīdeņu pi Jaunovas Marijas kōjom» — tai soka dzīgon kuplōs grōmotas «Dīva Mōtes kults un Mōras zeme» ivoda, par kuras gleitū izdavumu pasaryupeja A. Jūrdža fonds. Tei nav tikai «niceigs

zīdeņš», bet snādž — bogōtas ziņas par Jaunovu Mariju un Jōs kultu gon myusu dzīmtinē, gon nu Livonijas laikim, gon šāmos dinōs.

Dr. S. Šķutāns kai skūlōtōjs beja augstākā mārā īcīteigs, respektēja cytu dūmas un uzskotus, nātīsōja par moldym. Jō runas un mōceibas beja vinkōršas, logiskas, sirsneigas, tādi ari roksti, nu kurim caur vinkōršēbu un skaidru volūdu dveš dzīla dūma, pasarāda autora dzīlas analīzātōja spējas, skaidera stōja un pōrlīceiba. Bet tur, kur nālīteigi teik skorti svātumi, kur cylvāki nasaceņas meklēt patīceibū, bet grib tū uzspīst ar varu, tur Dr. S. Šķutāns nesašaubā ličt styrnu volūdu un lītas nūsaukāt jūs eistājūs vīrdūs kai kādreiz tū dareja jō poša skūlōtōji.

S. ŠĶUTĀNS 75 GODU JUBILEJĀ ČIKAGĀ

tiku — tei beja pasaule, kur vīsu darēja it kai spēlejūtis, paturūt osu skotu uz realitati. Divmōtes kults gotiskajā pasaule beja līti styrs, rezultātā sīvites atveida tāls klīva sīvišķeigōks, pīejamōks nakai pagōtēnē. Šama sakareibā Dante rakstēja sovu episu par idealū mīlestību, taipat Džotto gleznōs, Džovanni un Nikolas Pizano skulptūros pasarāda šys gotiskais gors.

Catūrīt nūdaļa: cylvāks ir vīsu lītu mārakla (Man — the measure of all things).

Renesanses arhitektura ir pīlneigā pretrunā ar romantiskū un gotiskū stylu, tei vīsu attīcīnojuz cylvāka vajadzībom. Arhitektura bolsts uz matematiku, sevišķi vinkōršom geometriskom figurom. Brunelesko uzskota par ūtā stīla radeitōju. Rodōs bogōta intelektu apgorōti cylvāki, kurim vairōk par naudas vairōšonu interesēja dzīve — Klarks pīmīn mōkslinikus Donatello, Masaekio, Alberti, Brunelesko, Džiberti un Botičelli, ari Lorenci — Magnitiko Florences bankiri, lelōkū mōkslas patronu un sovas pīlsātas skaistīnōtōju nu iznīcīšanas, kū ari sekmeigi veice.

13 stūņu «Civilizaceja» ir vīns nu vērtējokajim mōceibū leidzeklim skūlo, ipāši mōkslas.

Pyrīmō nūdaļa: pa mota golu (The skin of our teeth).

Lords Klarks dzīmis Skotijā 1904. godā bogōta kūkvalīnas ražotāja īmēnē, jau nu bērniebas pīsavērse mōkslai. Jō vacōkūs mōjā beja daudz vērtēigu mōkslas dorbu, bet eistōs zīnōšanas un dzīves pīredzījumi jīs īgīva Florencē, strōdōjūt pi Bernarda Herensona, lelōkū mōkslas pazīnēja un kritika tymūs laikūs. 30 godu vacūmā (1934) jū īcīle par Londonas Nacionālās galerejas direktori. Eisi pīrīms kara jīs sponsorēja latvīšu mōkslas izstōdi Londonā, bet kara laikā jō uzdzīvumās beja ryupeitīs par galerejas un cytu kultūrvērtēibu saglobšonu nu iznīcīšanas, kū ari sekmeigi veice.

Ejūt caur Vatikanu, Klarks tur saredzē lelas pīrīmaiņas renesances civilizācijā, kas sōkušās ap 1500 godu un tei vairs nav breivu aktīvu cylvāku, bet mīļu un vārītu pasaule. Jīs ipāši apskota Mikelandželo un Rafaelu. Cylvāka kermiņs kliust par leidzekli cālu jyutu izteikšonai, dzīvīnūšom energējom un dīviškai perfekcējai. Mikelandželo Siksta kapellā parāda cylvāka kermiņa, prōta un gora vineibū, vīdūtis nu teologiskim olūtīm. Stōstū par Leonardo da Vinči, Klarks parāda jō mīlestību uz skaistumu un graciozitati kusteibōs, uz jō dzīnu uz zīnīkori, kaidas nabeja renesācijas cylvākām.

Sastō nūdaļa: protests un komunikācija (Protest and Communication).

16. godīsymtā jūcekleigājā Eiropā pasārēja cylvāks ar jaunom gora dōvonom, prōta un izteiksmes spējīm. Bazneica, muīžinīki un tērgōtōji beja bogōti un tēnikīm beja daudz dorba, taislēt lēlus pīmīnejus, oltorus un svētīneicas. Klarks apskora Erasmu, Tomasi Mōru un jō portretus. Rodōs drukas tehnika, kūkgrīzumi un Direra dorbi, jīs apskota Lutera pasārēšonu un jō kusteibās zīnēimi, Francejas Montinji un Šekspira Elizabetes Angleju.

trešā nūdaļa: romantisums un realitāte (Romance and reality).

Te Klarks stōsta par tō laika bruninīcīkumu, piklōjeibū un roman-

reformējas laikā Roma pīdzeivōja kritiskus breižus, gondreiz voi tyka izdzāsta nu kartes, zīmeli klīva protētantiski un Vīnei draudēja turki, atlyka tikai faktim raudzētācīs. Bet Roma dīriž atgīva sovu goreigū autoritati un otkon klīva par civilizējū spāku, un tei beja Mikelandželo un Benini Roma, īvārojamā administratora Karlo Boromini pōrvaldeita. Te Klarks saleidzīnojī divas sabīdreibas — autoritatis un racionālū, kur vīnā dominej sīvišķeibas ideali, bet utrā — veirīšu principi, kam jīs pīskaita Izraelu, Islamu un protestantiskūs zīmējus, kuri narādēja religiskus atveidōjumus. Tūmār lelāja mōkslā vīnmār spēceiga ir sīvišķeiba.

Ostōt nūdaļa: cylvāks ir vīsu lītu mārakla (Man — the measure of all things).

Dīvīšķu autoritati atvītōja ar pīredzi, pītejumim un nūvārojumim. Klarks tic, ka geniji ir sova laika napīcišameiba, Rembrants beja vajadzīgs Holandes goreigōs dzīves atjaunīšonai un tei jū radēja. Nūtona grōmota «Principi» ir kolngols nūvārojās laikmatā. Zvaigznes pīteja Kristofers Vrens, zīnōtniks un arhītekt, zvaigžu nūvārojās uzcēle oktagona cīltī.

Deveitā nūdaļa: laimes meiklešona (The pursuit of happiness).

Jo 16. godīsymtā dominēja gleznīcība, 18. godīsymtā pasārēja muzykas geniji kai Bahs, Mocarts un Hendelis, arhītekture rōkoko styls ar sovīm dekoratīvajim elementīm nabeja vīglprōteiba, bet nūpītā laimes un mīlestībās vēlēšonās. Lai 18. g. s. beja antireligiskū breivdūmōtōju laikmāts, bet mōksla palyka religiska tipātai kā 16. g. s., kod bazneicai beja vīsgryutīki laiki — «mōksla kōpe bazneicōs uz sīnom».

Dasmytā nūdaļa: prōta smāids (The smile of reason).

18. godīsymtās beja paradīze amatīram un universalam cylvākām, kurs beja pīteikši bogōs, lai varātū dareit, kas pīteik. Daudzi pīsavērse arhītekturei. Klarks skateitōju aizvad uz Elenheimas pili un Česvika mōju kai paraugim. Bazneica beja saisteita ar ipāšumim, aizstōvēja apspīdēju nataisneigās interesēs, rodōs jauna morale. Tomass Džefersons 18. g. s. beja tipiski universāls cylvāks, nūdybyñoja Vīrdzīnejas universitatī un sev uzcēle Monticello mōju.

Vīpadīsmytā nūdaļa: dobās pīlyugšona (The worship of nature).

18. godīsymtā rodōs dobās divyñoja, kuteibās radeitōjs beja Žāns Žaks Russo. Klarks te apskota

JŪLIJS TRŪPS

**GRÖMOTA
 VYSIM**

Naudas tryukuma dēļ Latgolas Kulturas centra izdevīceiba lipografējām laikā navar nūdūt daudzus manuskrīptus, tūmār ceļu pi laseitājām sōcīs jau kalendāra 97. godā. Kalendārs pat tautas bēdeigākājās laikās beja laseits voi kotrā sātā. Nū varu informēt par uzīzīnōtu nu LKC izdevīceibas direktora J. Īlksnā, kurs stōstēja, ka 58. laidīni ir 2000 «Tāvā zemes kalendāra» eksemplāri, sovā ilgājā vēsturē pyrmū reizi topuši SIA «Latgolas druka». J. Īlksnā kungs uzskota, ka izdavums gan kvalitatīvi, gan materialu daudzumā pasādēvis vīns nu lobākajām.

Sōkumā kai vīnmār kulturas kalendārijs, kurā atceru datums janvāri īvoda byutisks faktijs: 1997. godā klot 135. reize, kad tauta sōce laseit Gustava Mantīfeļa izdūtās pīsās pyrmōs «laikagrōmatas». Bet cytugod 18. novembrī pinōks barona G. Mantīfeļa 165. dzīmīšanas dīna — par jō izcīlō myūza veikumu ir vairīki materiali kalendāra lūturvēstures nūdājā. Tū nūtīkumās sovā dzīmījā Asinovas sādžā Dīrycānu pogostā aprofksta ari izdevījs pat — J. Īlksnīs.

Vēl kultūrvēstures nūdājā atspūgūjotā leidzī ūtām aizmērīto progresīvo muīžinika Kazimera Buiņicka sabīdrīkā darbeiba, jō dīrīdras fragmenti. Šīs veirs ar dūmībīdrīm gondreiz 50 godus pīrīms dzīmībūšonās atceļšanas izstrōdōjā sovā breivlāisāšonās projektu, bet cara īrēdi jū ignorēja.

Losūt Augusta Mylta «Latgališa raksturu», prōtā nōk pasaūja latgalīšu konfereunce Rēzeknē, pīmīneļa «Vinōti Latvējai» un F. Trasuna muzeja atkālošona «Kolnāsātā» un cyti, jau 5 godus «vacī» nūtīkumi. Volūdnīcībāi atvālātājā dājā turpīnājās pīrīmās, kaidai byut latgalu volūdāi, ar izīzī bogōteibū un aktualitāti vērējāma lauksimīcības nūdāja — zīnas par lūpkūpeibū, lūpkūpeibū, Lubōna klonīm un peisom. Paplōns šūreiz izgādejīs dīlīvīdu styreits, bet tū izdevīceiba loboj, gatavojūt 1998. godā kalendāra materialus. Nu ūt 300 eksemplārus pasāyutējuse Rēzeknes rajona padūme, cytu izplatīšonā paleidz Rēzeknes — Aglyunas diacēze, veikali, sabīdrīkā kolporfīri.

Gēti, Kolridžu un Vordsvortu, gleznīcībā Terneru un Konsteblu. Dobas ainovu gleznīšonā beja populāra gondreiz 100 godu, tod tū pīrīmētē fotografeja, radikālas pīrīmājās īnese trejs lēly dobas mīļotīji Monē, Sezāns un Van Gogs.

Dīvīdīsmytā nūdāja: cereibū višonīs (The fallacy of hope).

18. godīsymtā filozofi sabīdreibu mēgīnōja uzlobōt ar prōta leidzeklim, bet tū nājaudōjūt, radēja revoluceju laikmatā. Klarks apskota Napoleona Bonaparta Franceju, analīzējūt jō portretus. Rodōs vīšonīs romantismā, kas izapaude Bēthovena muzykā un Bairona dzejā, romantiki uz dobu raudzējōs kai uz nasaprūtamā mežūneigā spāku īrpītām cylvākām, līcīnōja par cylvāka pīlu vītējīgumā. Klarks runoj par Žēriko un Delakrū, Rodenu uzskota par pādejū lelū romantiku mōksliniku, kurs deve pādejū līcībū romantiskā cylvāka tragiskām liktiņām.

Trejīdīsmytā nūdāja: varūneigais materialisms (Heroic materialism).

Klarks Nujorkas atteisteibū saleidzīnojā ar Eiropas industrialū revoluceju, kura agrejā atteisteibas stādēja beja daleji romantiska. Gleznītājā dīzēja ceplūs apzeimēja par elīes mutem, Vīdsvorts runojā par dīzēja ceplū nācīlēcībām. Inženeri sōka dominēt par arhītekturei, rodōs uzskōrti tylti, 1851. godā Kristala pijs izstōde atbolsītā ideju, kai mōkslu var saredzēt ari tūneļū, tyltūs utt. Rodōs impresionisti mōkslā, uzskateiti par naprōteigim, voi pī

